

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusă la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimisă cu poșta în înțelesul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul V.

Ori-ce inserate,

se plătesc pe serie sau linia, cu litere merunțe garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și peste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se pot face în modulul celui mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptul la Redacțiunea Diariului

„Observatoriul“ în Sibiu.

Nr. 83.

— Sibiu, Miercuri 20/1 Novembre. —

1882.

Deschidere de prenumeratiune la

„Observatoriul“

dela 1/13 Octobrie înainte.

Pentru acei domni abonati cari prenumeraseră dela 1/13 Ianuarie pe 9 luni, era alții pe 6 sau și numai pe 3 luni, abonamentul expira cu finea lunii Septembrie. Prețurile sunt arătate în fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 an, 4 fl. pe 6 luni și 2 fl. pe 3 luni în înțelesul monarhiei, era în afara din monarhia cu 22 franci pe 1 an, cu 11 fr. pe 1/2 an, în aur sau în bilete de banca; era fracțiunile, anume din Romani'a, se pot implini cu marce de poșta.

Redacțiunea și Editor'a.

Starea Banatului Temisiorei.

(Continuare din Nr. 82.)

Cu cât scade în țara numărul locuitorilor contribuți, cu atât crește mai tare sarcina celor remasi în țara. Ministrul a convocat comisiuni, a tras informatiuni din toate partile țării că se află adevăratele cauze ale migrației locuitorilor; din toate partile venira răspunsuri, că adevărată cauza principală a împușinării, a fugii locuitorilor se afla numai în marimea contribuțiilor și în brutalitatea execuțiilor. Nu se știe ce va fi din această investigație; unu singuru lucru e știut: contribuțiile se micșorează și între funcționari se întemple o purificare că cea din Bosni'a; dară publicistul din „Allg. Ztg“ nu crede că se va întimpla așa ceva, ci că vampirii vor mai suge sângele țării și până acum, din cauza că statul întreg se tine prea pe picior mare, era nefericită ideea de a-lu preface în statu curat magiar și a-i da peste totu timbru magiar până în satuletiul cel mai ticalos și până la cârcium'a cea mai trentură, absorbă toate puterile spirituale și fizice ale țării.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Ceva despre musica.

(Urmare.)

II.

Selbeteii, despre cari se poate dice că sunt mai că animalele, și cari numai prin mersul ridicat se caracterisă de omeni, după cum dice unu mare naturalist, și despre cari se poate afirma, că nice idea nu au despre musica, totuși și în ei e înscut geniu de musica. Ei se defectă de dragalasiul scrierului Zefirului ce clatina frunzișele arborilor; ei se impresionează de concertul paserilor cântăretie, ei asculta cu bucuria doiosul murmur alu pârului ori râuletiului din apropiere. Toate acestea sunt pentru ei musica. Fôrte bine a disu unu filosofu ôre care, că întregu universul nu e decât o musica, ce dă tonuri după cum dispune urditoriul ei. Cându Eternul a disu: „Se fia lumina!“ atunci îndată a resărit pentru omu totă esperiența, totă știința, poezia și musică. Poezia e o creație de ordinul alu doilea făcută prin rațiunea omului; musică e o imitare a mersului și armoniei universului. Poezia e și așa dară o a doua creație făcută prin geniu și rațiunea omenească, după primă creație minunată a lui Ddieu.

De aci apoi unu poetu — geniu — se numește alu doilea creatoriu.*) Musică e și încă creația unei a doua armonii făcută prin generozitatea sufletului omeneșcu. Toată arta, totă știința se afla în universul că în cartea cea mai mare și abundanta de totă sapiență. Lumea întreaga încă e o carte nefinită de cetit, e unu misteriu, și încă omenimea multă va trebui se

*) Vedi și Herder Geist der hebräischen Poesie, II. Th., pag. 90.

Despre migrația locuitorilor din Banat dice publicistul, că până acum ei se muta și fugu mai multu numai în alte parti ale țării și în Bulgari'a (a uitatu se dica și Dobrogea), dară aru veni înse emissari și agenti în Banat precum se întempla în Ungari'a de susu, apoi atunci se vede lume de omeni puși în mișcare. După numărul din an. 1870 erau în totă Ungari'a împreună cu Transilvani'a 4.417.574 persoane care traiau din agricultura, din economi'a de câmpu. Din numărarea dela 1880 această sumă se mai pușina cu 748.457 persoane, căci adevărat în acestu an populațiunea rurală se numai 3.669.117 suflete. Dela 1 Ian. 1880 migrațiunea s'a continuat fără precum ar fi cu atât mai interesanta cându ar fi din țării, că dacă românii, slavii, germanii fugu din Ungari'a nu numai de frica execuțiilor și altor împilatori, ci și din ura către limbă magiara, dară apoi pentru-ce fugu până și în Americă magiarii curati cu miile și de alta parte îi află ori unde te întorci în Romani'a și chiar în Bulgari'a pe la cetățile danubiane.

După acestea publicistul germanu ajunge la două cestiuni de natura feudalistică, la diecieli și robote. Toată lumea străină credea până acum că dela 1848 în Ungari'a nu mai exista robote nici diecieli; publicistul germanu convinge pe publicul Europei, că în Ungari'a, Transilvani'a, existu robote și diecieli până în ziua de astăzi.

S'a disu mai în susu că locuitorii acestor țării bogate dela natura sunt saraci. Cu această nu voim se dicem, că ei între împregiurări normale aru simți lipsa, căci de mâncare au ei, pâne (mamaliga), lapte, legume, pome, peste éna taia și câte unu porc, duminică și în sărbători au și câte 1 Kilo de carne dela câte o vacă betrana (sau vita schilavita, desielată?) ori de ôie, sau câte o gaină, apoi tómn'a vinarsu (rachiu) de prune.

scrutădie și asude până ce va descoperi toate misteriele ei, până ce va descifra toate hieroglifile ei. Și întră adevăr după dis'a lui Socrate totu ce e frumos se afla în lume. Ea e musica, ea e poezia, ea e teatru, ea e comedia. Fôrte bine a cântatu unu poetu de ai noștri:

„Ce este omul? — O fantasia!
„Ce e viața? — Unu fum ușor!
„Ce este lumea? — O poezia!
„Cântă poete, cântă cu dor!“

Dă! lumea e poezia, viața e visu și mórtea e realitate!

Ce e mai multu, omul microcosmu în opoziție, cu lumea macrocosmu încă e o musica. Ce este versul lui, deca nu e o musica? Musică după colora ei nu e alta, decât o limba armonioasă ce sună cu suavitate și încântă simțurile omenești. Precum e diferința între diversele instrumente ori aparate musicale, în tocmai e diferința între tonurile vocii omenești. Precum e deosebire între tonul trompetei și alu flautei, între alu violonului și violinei, tocmai e diferința între tonul barbatesc și femeiescu. Chiar și în unu și același gen se observa divergența cu privire la tonul vocii: așa d. e. sunt unii barbati, cari au tonu grosu, adevăratu barbatesc, alții din contra unu tonu ascuțit și femeiescu. Asemenea sunt unele femei, cari voce au barbată, era altele adevăratu femeiescu.

Omul e o musica și încă o musica fôrte minunată! Versul și tonul unu cântăretiu întrece adesea ori-ce musica. Întră adevăr vocea omenească patrunde fôrte afund în animă omului. Nu e nice o musica mai frumoasă și mai viuă decât vocea omului și fôrte nimeritu cântă poporul romanu:

„Ceter'a-i dōga uscata,
„Siēde în cuiu acatiata;
„Ceter'a e dōga rea
„Si mai buna-i gur'a mea!“

Cu toate acestea musică nu perde nimic din valoarea și din rolul ce l'au are asupra omenimei. Dar

Se întrebam înse câtu și ce nespuse de greu muncesce acestu popor pentru-că, se aiba macaru numai atâtă. Totă viața lor din faptul dilei până în noapte muncesce din respoteci, era mâncarea lor este la prandisioru (dejunu, gustaritu) pâne, brandia și cépa, de amedi cépa, brandia și pâne, sér'a cartofi și galusce (la svabi, la romani mamaliga cu câte ceva sau și numai gōla). Sermanii, ei n'au nici idea că omeni potu se trăiescă și mai bine. Baiati de optu ani încă sunt dusi la lucrul câmpului. Aici totă bucatu'a de pâne e platită cu sudore cruntă.

În acestea împregiurări se prea întielege, că banul în această țară este fôrte scump; dară agricultorul din ce se face bani, dară nu din produsele sale. Dacă înse a fostu secerisul bunu, atunci produsele n'au preț; dacă e reu, urmédia lipsă și fōmete. Estimpu după secerisul bunu prețurile au scădiut peste mesura. Untulu, ôuele, paserile de casa (oarale, galitiile) se vendu cu prețuri de nimic. Din ce se face omeni bani? Statul înse cere bani și numai bani.

După acestea publicistul vine la dieciuel'a viiloru, despre care noi am scris și mai deună, pe care o caracterisă chiar și ministrul contele Szapary în raportul său cel lungu alaturat la budgetu. Publicistul germanu sustine, că adevărat legea dieciuelilor adusa sub dualismu în favoarea fostilor domni feudali, a ruinat pe posesorii viiloru și are dreptu se dica această.

În câtu pentru robotă jobăgésca, da, ea s'a desființat în a. 1848; cel pușinu așa s'a crediut că e desființată, scōsa din țară; cându colo, ea intră pe alta usă și sub altu nume de „munca publică“, lucrul țării, munca pentru țară (Landesarbeiten). Ce este această? Este muncă la drumurile țării, la ale comitatului sau municipal și vicinali, apoi la edilitate, adevăratu ridicare de edificie, de localuri publice. Aceste robote sunt normate pe largu prin unu decretu ministerialu Nr. 8709 din 1867 așa, că locuitorii cu vite de jugu, sunt datori se face după fiacare vita tragătoare câte 2 (două) dile pe an, așa dară spre ex. după 4 vite 8 dile; era cei lipsiti de vite, bogati și saraci, facu câte 6 dile pe an, era ceilalti membrii bar-

nu numai asupra omului are ea influență, ci chiar și asupra animalelor. Ori-cine știe anecdota cu lupul și lăutariul, ce a venit noaptea dela nuntă. Se nu fia fostu dragă lui lăutaru la elu, aru fi fostu mancatu de acelu lup!

Calul în resbelu cându aude musică militară bate cu pitiorele în pământ și sta superbu! Șe știe apoi că caravanele ce percurgu vastulu și fiorosulu desiertu alu Africeii Zahar'a, sunt înscote de melodi'a flautei: Arapul nu mână camil'a sa cu biciul, ci cu dulcea cântare a flautei și estu modu camilele-pasiescu vesele, nice nu simtu povar'a de pre spate cându Arapul le cântă din flaută.

Sunt mai mute animale. asupra caror'a musică are o influență. Ce e mai multu, unele din ele chiar jōca după musica, cum e, p. e. ursulu.

III.

Se cercăm acum originea cea mai veche posibilă a musicii. Înainte de Avramu, cu multu timp înainte, ne amintesce sânt'a scriptura, cum-că inventatoriul sau aflatoriul artei musicale a fostu Tubalu, fiul lui Lamechu și alu Adei cari se tragu dela Cainu.

Nenumerate exemple sunt în biblia despre musica. „Mariamu“ sor'a lui Moisi, după ce a trecut în Israel marea roșie, s'a pusă cu unu instrumentu de musica în fruntea femeilor ebreice și a cântatu imne de lauda și multiamita în onoarea lui Jehov'a. Murii Erichonului se inclina și cadu la sunetulu trîmbițelor lui Israel! Saul, cându era torturat de demonulu ce lu a fostu cuprinsu, chiamă la sine cu arfa pre junele pastoriu David. Exemplulu celui mai eclatant despre musica la Ebrei ni l'au dau psalmii profetului și regelui David. Acești psalmi erau nesce imnuri, nesce ode de lauda și multiamita îndreptată către Jehov'a, cari fiindu că se recitau cu unu instrumentu de musica — (arfa) li s'au datu nume de psalmi — dela grecesculu „psallo“ cântu pe instrumentu. Nunt'a din Can'a Galileei, încă nu s'a potutu întempla fără musica. În Nr. 31 alu „Familiei“ din 1869 se vede unu tablou alu pictorelui P. Veronese,

batesci ai familiei câte 3 dile dupa fiacare persóna trecuta de 16 ani si pâna la 60 de ani. Nota: Persónele si familiile honoratiilor, functionari, soldati, preoti, invetiatori etc. etc. sunt scutiti de acésta robota.

In urmare a acelu decretu ministerialu tiér'a are la dispositiunea sa pe fiacare anu multe milióne dile de lucru, pe care inse nu scie unde se le tolosésca; asia ce se intempla? O parte fórte mare din acelea se prefacu in bani, in sume de bani. Éca cum: de ex. in comitat. Temisiórei s'a decisu in 7 Febr. a. c., cà o parte a robóteloru cu vite se póte rescumpará cu bani si anume pentru trasulu unui calu 3 fl., alu unui bou 2 fl. 30 cri; asia pe 2 dile 6 fl., pentru 1 calu 4 fl. 60 cri, pentru 1 bou, prin urmare 4 cai 24 fl., 4 boi 18 fl. 40 cri.

Din robotele cu palm'a voru nu voru locuitorii, $\frac{2}{3}$ parti trebue (muss sein) se le rescumpere cu bani, câte 40 cri de di. Asia din 6 dile dóue se le faca la munca publica, 4 se le platésca cu 1 fl. 60 cri. Dara acolo totu in acelu normativu se dice, la fine, cà de, candu e mai pe urma, chiaru si celelalte 2 dile se potu rescumpará, inse cu 50 pâna la 60 cri de di! Publicistulu asigura, cà comun'a in care petrece densulu avendu locuitori pâna la 4500 suflete, voindu se si rescumpere acelea robote de ambele categorii, ar avea se platésca la statu pe fiacare anu aprópe 15 mii florini, preste celelalte contributiuni directe si indirecte, municipali, comunali, bisericesci, scolastice, etc. Abusurile si misieliile câte se intempla cu acelea robote, nu e in stare se le descrie nimeni dupa cum s'ar cere.

(Va urmá.)

La lupta pentru autonomi'a bisericésca.

(Urmare.)

Cá câtu mai pre susu a onoratu marele rege biseric'a catolica, decâtu cá se nu voiésca a'i stirbí auctoritatea, existenti'a, independenti'a ei, ori a o subjugá potestatiei statului ori deosebitu potestatiei regale, destulu ne arata admonitiunile, care le-a lasatu lui Emericu principelui regescu, care e destulu spre a le cetí, cá se imprascia si cea mai mica indoíela. In cartea a II-a a dispusetiuniloru lui apriatu dice: „Cá episcopii se aiba potestate a provedé causele bisericesci, a le conduce, a le guberná si a le decide dupa valórea canóneloru“ (Adeveratu).

O corporatiune, care dupa legile sale administra, guberná, dispune, aceea nu póte fi lipsita de dreptu prin aceea, cà a pasitu in o relatiune intima cu o alta corporatiune organica. Legi proprii, administratiune si gubernare independenta, acésta este a autonomi'a. Daca cinevá cérca inca si alte atribute ale autonomiei, acela nu cérca conceptulu, ide'a

care reprezenta nunt'a din Can'a Galileei, unde se vedu apriatu musicantii cu instrumentele lor. Astu felu dela Jubalu se vede rolulu musicii la Ebrei in tóte epocele si timpurile.

Dela Ebrei privindu pre Indii vechi aflamu in cartea lor care e numita „Veda“, cum a jocatulu rolu insemnatu music'a, nu numai asupra ómeniloru, ci chiaru si asupra elementeloru anorganice. Omitendu pre alte popora vechi orientale pline de prejudetie si fantasii, si trecendu la poporale occidentului vomu afla urmele musicii si aici.

La antichi Greci, la acelu poporu, cari prin institutiunile sale politice, prin filosofia, istoria si arte s'a facutu monumentulu celu mai vechiu si stralucitu de cultura pentru posteritate, aflamu inca in anticinitatea cea mai obscura cântareti, cari prin cantecele lor nu puçinu au contribuitu la cultur'a ómenimei si la ridicarea din stadiulu copilariei.

Dupa cum mentionédia poetii si cu ei mitologi'a, celu mai vechiu liricu si cantaretu a fostu „Orfeu tracianulu“. Elu aflá multi Greci prin paduri si spelunce, izolati unulu de altulu, aplecati spre omoruri; fara diei si fara religiune. Spre a-i dumeri Orfeu se serví de lir'a s'a farmecatóre. Cu acésta lira a facutu Orfeu o incercare fórte norocósa pentru a poté imbandii pre acei Greci fiorosi. Elu le cântá loru versuri, éra ei le ascultau cu mare pofa. Toti admirau melodii'a lirei lui. Cânturile lui Orfeu i-a adusu in societate si au plântatu in ei moravuri bune.

Prin cânturile despre diei le escitá reverinti'a si onórea cátra ei. Prin cânturile despre eroi le escitá iubirea de virtute si fapte eroice. De óre-ce Orfeu cu ajutoriulu lirei sale a plântatu in Grecii selbateci sentiementu blânde si morale, le-a datu in cátuva ideea de dreptulu naturale, ce i-a facutu se tîntésca spre unu ce nobilu. S'a disu despre elu cá a domesticitu leii si tigrii. Orfeu a remasu de proverbiiu la tóta posteritatea. Unu cântaretu, unu musicantu mare se dice cá e Orfeu; cine nu a auditu cânteculu:

„Astadi se ne bucuramu
„Cá-cí Orfeu cu lir'a s'a
„Ne a farmecátu ánim'a!“

(Va urmá.)

sau existenti'a autonomiei, cá se o recunósca, ci unulu cá acela cérca altu-ceva, ce aici nu voiescu a numí (Asia este).

Si intru acestu intielesu si spiritu alu organizatiunei proprie, autonomice a bisericiei catolice a purcesu biseric'a catolica incependu dela s. Stefanu pâna in dio'a de adi, si nimeni nu este in stare de a stabili vreunu anumitu tîmpu, in care ea se fia fostu renuntyatu la independenti'a acésta, sau se fia fostu spoliata de acésta prin decrete regale sau prin legi (Asia e! adeveratu).

Ba din contra.

Prelatii bisericeloru, bisericile si singuraticile fundatiuni pie au potutu castigá si possede averi in deplina libertate. (Frank. Justitia distributiva in Ungari'a. I. 204). Acelea au fostu investite cu prerogativa de possessiune nobila; ba daca unele averi bisericesci veniau éra si la coróna, la statu (se rederiva), acele au avutu acea prerogativa, cà nu s'au intrebuintiatu spre alte scopuri, decâtu numai spre scopuri bisericesci (ibid. 208. I). Biseric'a in Ungari'a au avutu dreptulu acquisitoriu (jus acquisitionis), prin urmare a fostu recunoscuta de subiectu alu dreptului (subjectum juris). Episcopiele, abatiile, prepositurile, claustrele au potutu primí fundatiuni (au avutu dreptu deplinu de a primí fundatiuni), le-au potutu administrá independentu; in faci'a tribunaleloru au avutu reprezentantiu loru legali; fara participarea loru nici-o conventiune, nici-unu contractu, nici-o vendiare ori comperare, donatiune, fundatiune nu au fostu legale. Episcopii s. c. l. au infintiatu scóle, pe aceleasi le-au si dotatu, administratu, gubernatu, si nu 'ia venitu in minte la nimeni cá se întrebe, daca cumva biseric'a rom.-catolica are dreptu la tóte acestea in Ungari'a, si cá óre isi are ea autonomi'a sa spre a poté face tóte acestea? Intru atáta a fostu de chiaru lucru inaintea fiacarui juristu, cá in Ungari'a biseric'a catolica e unu subjectum juris de sine statoriu, si separatu de statu, in câtu despre acesta marturisescu in modulu celu mai pregnantu cele optu vécuri glorióse dela s. Stefanu pâna adi, ceea ce in modulu celu mai chiaru esplica intregu „Corpus juris“ (Asia este).

E dreptu, cá biseric'a r.-catolica in Ungari'a nu are o autonomia de acelea cá biseric'a protestanta; eu inse nu credu se se afle vreunu juristu, care conceptulu juridicu se lu afle singuru si exclusivu numai in form'a care ni-o arata autonomi'a magiara a protestantiloru; sau, cá numai o corporatiune organizata cá bisericile protestante s'ar potea presentá pe terenulu juridicu cá subjectum juris, si cá ori-care alta corporatiune altumodu organizata, tocma din caus'a organismului seu ar fi oprita de a si castigá aceste drepturi (mai bine: spre a avé titlu justu la astfelu de drepturi. Traducatoriulu).

Sau daca da, atunci in lumea larga exista numai o autonomia, si acésta e autonomi'a magiara a protestantiloru din Ungari'a; celelalte state, tieri, corporatiuni religióse sau civile, cari se bucura de independentia, tóte se afla in raticire; numai in o forma aru avé popórale de a si aflá salutea; numai unu instrumentu ar fi aptu spre a ajunge la scopuri de corporatiune autonoma; numai acelu asiementu ar avé postulatele si numele de autonomia, care ar fi formatu ad normam autonomiei protestantiloru din Ungari'a! (ilaritate). Eú credu asia, cá despre acésta inca si seriosulu Montesquieu inca ar fi scrisu o satira.

Nu pentru aceea aducu acésta inainte, cá si cum dóra asiú voi a face ori-ce felu de tîntire relativa la viéti'a eclesiastica a patriotiloru protestanti magiari, sau câtusi de puçinu se i persifiediu, sau cá se le critisediu autonomi'a loru. Ba inca sum convinsu, cá in inviolabilitatea drepturiloru jace securitatea si in securitatea loru inviolabilitatea drepturiloru altora. Veneredi drepturile altora si dorescu cá acele se fia respectate asia de nestirbite, precum dorescu, cá si drepturile nóstre se se respecte.

Le aducu aceste inainte pentru cei carii dorindu a pregati opiniunea publica in modu nu prea binevoitoriu, respective voindu a o seduce, negandu caracterulu autonomicu alu bisericiei r.-catholice in Ungari'a, inceptu a negá drepturile de seclii castigate si avute si a presentá pe acésta biseric'a asia, cá si cum ea ar avea bas'a existentiei sale numai cu statulu si in statu, prin urmare cá ea, biseric'a, acuma, candu statulu se dechiara pe sine de neconfessionalu, nu ar mai avea nici-unu dreptu asupra scóleloru sale. Asia acei ómeni se prefacu, cá si candu ei astadi, dupa optu vécuri, aru cautá in Ungari'a pe acea biseric'a si nu o aru mai aflá nicairi pentru-cá se i asigure interesele de statu; da, ei cauta pe acea biseric'a catolica, care a datu poporului ungurescu educatiune, care l'a invetiatu, l'a cultivatu, care a fostu patriotica in gradulu

supremu, care asimilandu-se cu poporulu patrioticu, causele sale nici-odata nu a voitu a le despartí si rumpe de cátra acesta, nici cá va voi vreodata, care cu papii si cu episcopii in frunte a fostu anteluptatórea libertatiei si independentiei némului; carea nici-odata nu a gravitatu in afara, ci centrulu activitatiei sale l'a cautatu in patria, carea comuniunea si solidaritatea o a sustínutu, ce e dreptu, cu biseric'a ecumenica (catolica), dara episcopii, preotii si poporulu ei, patri'a si interesele acesteia le-au aparatu cu sangele seu, fidelitatea o a sigilat cu mórtea loru, scólele loru au crescutu cei mai fideli patrioti, cei mai resoluti beliduci, cei mai intiepti barbati de statu (Se traiésca insuffletitu).

Acestu organismu intregu si perfectu alu bisericiei l'a recunoscutu lumea intréga. Principi, barbati de statu, juristi o au tînutu a fi unu organismu provediutu cu independentia autonoma. Au sciutu cá corpulu episcopale intrunesce in sine potestatea legislativa si gubernatóre, cá ei si nu altii sunt reprezentantii drepturiloru catolice in Americ'a cea libera, precum intocma si in Russi'a cea autocratica, cá gubernelne stateloru, chiaru si ale celoru mai liberale, voindu a pasi in relatiuni cu biseric'a, s'au adressatu cátra papa, respect. cátra episcopi, si ce au statoritu cu acestia, aceea s'a privitu de statoritu. Nicairi in cele cincí parti ale lumii, n'au catolicismu, alu carui organismu ar fi democraticu, sau, care se si afle autonomi'a, justificarea in suveranitatea poporului; din contra asia o a cunoscutu a fi, precum ea este in Ungari'a, cu corpulu episcopale in frunte.

Si pe lângá aceste catolicismulu nicairi nu a periclitatu independenti'a staturiloru, potestatea loru nu o a stirbitu, ba pretotindenea catolicii s'au adeveritu a fi cei mai fideli supusi, cei mai zelosi patrioti (Adeveratu, adeveratu).

Dnii mei! Nu sciu ce e dreptu, cá mai afla-se de aceia, cari intru adeveru mai credu calumni'a de mii si mii de ori resfranta, cá catolicismulu ar fi periclitulu statului; dara fia-mi iertatu pe scurtu a reflectá si la acésta.

In Angli'a candu a venitu pe tapetu emanciparea catoliciloru, inimicii acestei emancipari totudeauna s'au provocatu la periclitulu amerintatoriu de statu din partea catolicismului. Lordulu Eldon capulu partidei neimpaciunítóre la anulu 1810 in vorbirea sa tînuta in casa lordiloru a disu: „Legile contra catoliciloru in sine luate nu sunt indreptate acelei credintie politice, care recunósce unu domnitoriu strainu“ (pe pap'a. Trad.)

Sieptedeci si doi de ani au trecut dela enunciatuinea acésta, si Angli'a, care la anulu 1830 a emancipatu pe catolici, adi e mai potinte cá oricandu, adi, candu catolicismulu acolo progressédia cu pasi gigantici, unde ierarchi'a catolica fara nici-unu „placetum“, fara nici-unu „concordatum“ gubernédia cu constitutiunea sa divina. In Americ'a cea libera biseric'a catolica e libera cá ori-unde, si Americ'a nu o tine pe aceea de inimic'a sa de mórte.

Si acésta constatandu, nu pociu a nu reflectá la acea impregiurare, cá spiritulu umanu dupa atátea triumfe glorióse, cu cari a inavutitu cultur'a, inca nici la atátu nu s'a desvoltatu in Ungari'a, cá se renuntie la acea faciaria, care in Germani'a a fostu nascatórea atátoru rele, éra in Franci'a enervédia poterea nátiunei. Din cele mai competente locuri s'au facutu declaratiuni solemne, cá dogmele bisericiei catolice, deosebitu decretele vaticane, nu alterédia nici independenti'a, nici drepturile autonome ale popóraloru, precum nici formele alese si statorite, dupa care vreau ele a guberná, mai virtosu, cá acele (dogmele) dispunu despre credintia si morala, éra nu si despre alti rami ai sciintiei umane. Acestu adeveru a fostu probatu prin fapte. Capulu bisericiei erá de multu in Rom'a, candu inca Ungari'a nici n'a existatu. Sub patronagiulu Romei Ungari'a fu inaltiatu la rangulu de regatu independente, si acum mai de nóue seclii Ungari'a existe, si e mai independenta, decâtu cum a fostu óre-candu. Fost'a óre vreunu tîmpu, in care catolicii Ungariei se fia fostu incetatu de a fi buni patrioti, de si capulu lor bisericescu a fostu in Rom'a?

(Va urmá.)

Romania.

Mesagiulu regale de deschiderea sessiunei extraordinare a corpuriloru legiuitóre.

Domniloru Senatori,
Domniloru Deputati,

Sunt fericitu se ve urediu, in acestu anu, bun'a-venire inainte de epoc'a obicinuita a intrunirei domniloru-vóstre.

Sesiunile ordinare ale corpurilor legiuitoare au fost totdeauna prelungite pentru a termina numeroasele lucrari, de cari ele sunt chiamate a se ocupa in fiecare anu. Astadata, incepandu lucrurile domnilor-vostre mai de timpuriu, veti putea consacra totu timpul necesariu pentru a studia budgetulu anualu si legile remase din sesiunea trecuta sau care se voru mai presentă inca.

Domnilor Senatori,

Domnilor Deputati,

Constatam cu multamire ca relatiunile nostre cu toate puterile sunt din cele mai satisfacatoare. Aceasta situatiune o datorim silintiilor neinterupte ale natiunii de a se desvolta pacinicu in lăintru si de a fi astfel unu elementu de ordine si de progresu in miscarea generala a civilizatiunii europene.

Anulu acesta a fostu pentru agricultura unu anu bunu. Campiile nostre au datu rōde imbelsigate, care asigura indetularea tierii si permitu a spera unu exportu insemnatu.

Creditele agricole au inceputu a functiona regulatu in mai multe judetie si au produsu acolo, chiaru dela inceputu, efectele lor benefacatoare.

Totu in acestu anu, rescumperarea mării nostre rețiele de cali ferate a devenitu unu faptu realu si definitivu, multamita inteligentiei si energiei cu care acesta delicata si importanta afacere a fostu condusa.

Nouile linii de cali ferate, votate de DVōstra in ultimele sesiuni, sunt unele in constructiune si in ajunu de a fi terminate, altele in studiu, si constructiunea lor va incepe in primavēra.

Nu puțin voru contribuī toate acestea impregurari favorabile, a dă unu nou aventu desvoltarei avutiē nationale si midiuoce noui pentru perfectiunea si complectarea diferitelor nostre institutiuni economice.

Daca armat'a noastră, careia amu consacratu atatea griji si pentru care tiēr'a face atatea sacrificii, a datu rezultatele la cari ne asteptam si de care ne putem mandri; daca lucrurile publice au luat, intr'unu timpu atatu de scurtu, o mare desvoltare, nu e mai puțin adevēratu cā ne mai remane fōrte multu de facutu si in alte ramuri ale activitatiei nostre nationale.

Examinandu situatiunea finantielor nostre, veti putea constatā cā ea este din cele mai satisfacatoare. Cu regul'a care, in intielegere cu guvernulu meu, ati introdusu, in modu sistematicu, la alcatuirea budgetelor de venituri si cheltueli si care a condus la echilibrarea lor; cu decisiunea ce ati luat impreuna, de a nu avea recursu la noui impositi si de a nu contracta alte imprumuturi decātu acele pentru constructiuni si lucrari publice, care sunt imprumuturi desvoltatōre productiunii nationale. finantiele tierii nu putea decātu se intre intr'o era de continua prosperitate. Budgetele anilor trecuti s'au soldatu tōte prin escedente. Acela alu carui exercitiu s'a finitu acum, nu numai a facutu faciā tuturor sarcinelor statului si a datu midiuōcele de a plati cu exactitate tōte anuitatile datoriei publice, ci a lasatu si unu insemnatu escedentu de venituri. Aceste rezultate sunt garantiile cele mai sigure cā creditulu nostru publicu, care pe piatiele straine, a ajunsu pe acela alu multor state mari si avute, se va mantine si intemeiā din ce in ce mai multu. Trecutul respunde de intieptiunea si consciint'a cu care veti scī se conduceti si in viitoriu, cu neclintita ingrijire, finantiele tierii.

Domnilor Senatori,

Domnilor Deputati,

Reincepandu astadi lucrurile domnilor-vostre, nu Ne indoim cā in ultimulu anu alu activitatiei domnilor-vostre legislative, ve veti inspira cā totdeauna de aceleasi simtiementē patriotice si nationale, si, uniti cu totii, veti lucrā din tōte puterile pentru unulu si acelasi tiel: fericirea si marirea patriei.

Sesiunea extraordinara a corpurilor legiuitoare este deschisa.

Carolu.

Statu'a lui Stefanu celu Mare.

Comitelulu executivu pentru ridicarea statuei lui Stefanu celu Mare a adresatu Maiestatii Sale Regelui, presedintele de onōre alu acestui comitetu, unu raportu prin care aduce la cunoscint'a Maiestatii Sale loculu alesu pentru ridicarea statuei si'lu rōga se fixēdie diu'a pentru inagurarea ei.

La acestu raportu, M. S. Regele a respunsu prin urmatōrea scrisōre adresata dloru membri ai comitetului.

Reproducemū acēsta scrisōre dupa „Curierulu Balasanu“ :

Domnilor !

Am primitu in momentul plecarii Mele la manevre adresa prin care imi aduceți la cunoscintia cā proiectulu de a se inaltia in Jasi statu'a dlui Stefanu celu Mare alu Moldovei s'a indeplinitu, cā loculu care s'a alesu pentru asediarea ei este piat'a palatului administrativu si cā nu mai remane acum de cātu a se face inaugurarea solemnă a acestui monumentu; cu osebire sunt multumitu de acēsta scire. Natiunile care nu lasa se piara cultulu marirei lor trecute, dovedescu cā sunt demne de respectu, capabile de a invinge greutati viitoare. Onorāndu barbatii lor cei mari, ele isi pregatescu noui servitori devotati si prin marturirea recunoscintiei publice punu temelie la de isnove sacrificii, la renoite fapte de credintia si iubire cātre patrie.

Nu putea fi asemenea locu mai nemeritu pentru asediarea chipului neperitoru alu lui Stefanu Voevodu in resiedint'a vechiloru domni ai Moldovei, in care dorescu a petrece cātu mai desu, inaltiandu si aci cugetulu Meu spre maretiile amintiri ale gloriosului nostru trecut; martoru alu atatoru solemnē acte cari au pregatitu reconstituirea statului romanu, palatulu administrativu din Jasi este unu sambure istoricu nationale. Bine chibsuitu dar este a se pune acolo statu'a eroului dela Racov'a, Valea Alba si Resboeni, in apropierea bisericei St. Nicolae, zidita de dēnsulu in recunoscintia cātre Dumnedieulu ostiriloru sale victoriose. Va fi dar o adevērata placere pentru Mine a asista in mijloculu inabitei poporatiuni a acelei de a dou'a a noastră capitala la inaugurarea frumosului monumentu. Grija numerōselor afaceri publice care ne incongiōra nu ne permite inșe a otari de acum data la care amu putea luā parte la acēsta serbare; ea va fi notificata inșe la timpu oportunu, cā-ci ne este de placuta datorie a fi faciā candu grandioasa imagine a Marelui Domnu se va descoperi priviriloru tuturor si se va faptui astu-felu dorint'a de multu hranita Jasieniloru, dorintia totdeodata scumpa tuturor Romaniloru carora in comunu le sunt bucuriele si nevoile, gloriele cā si restristele, cari alcatuescu pretiosulu patrimoniulu nationalu.

Primiti cu acēsta, dloru membri ai comisiunii esecutive, impreuna cu multumirea obscei si pe a Mea, pentru zelulu ce impreuna cu toti acei ce ve au asistatu ati adusu la indeplinirea acestei opere patriotice.

Semnatu Carolu.

Sinaia, 6 Octobru 1882.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

Sibiu, 28/10 1882.

Prea onorate dlu. redactoru !

Astadi, cātra 4 ore diminetia, ne desceptaramu in urm'a sgomotului casinatu prin unu incendiu teribilu, escatu in vecinatatea noastră. Adeca s'a aprinsu, nu scimu cum, siur'a dlui Textel; fū mare norocire, cā timpul a fostu cam linu si nu a suflatu ventulu tare, cā-ci altcum usioru se putea intēplā, cā se devina in periculu tōte realitatile din vecinatate, intre care chiaru si biserica gr.-cat., realitatile parochiali si scolastice. Foculu, cum spunu, s'ar fi escatu din siur'a respectiva. in care 2 dile s'a trieratu grāu cu machin'a de vāporu. Dela siura foculu a trecut la o gramada mare de paie, care s'a consumatu tōta dinpreuna cu siur'a. Si daca prin intrevēnirea si ajutoriulu bravorilor pompieri de aici si din Turnisioru, nu s'ar fi localisatu foculu, pōte cā se estindea si mai departe, cā-ci cas'a unui vecinu, coperita cu sise (sindile) luase focu.

Noi, cā vecini, carii altcum avemu asecurate edificiele nostre, ne-amu temutu de atare periculu, fiindu-cā siur'a arsa, unde se gramadeau bucate si nutretie, erā tare aprōpe de locuintele veciniloru, pe lānga aceea resp. proprietariu, de cāte-ori imblate, isi punea acolo paiele, si vecinii erau necesitati a cere departarea paielor de acolo cu intrevēnirea politiei. In ērn'a trecuta inca au statu acolo paiele, pāna cātra primavēra.

Ar fi de doritu, cā se nu se sufere ridicarea de atari edificie in nemidiulocit'a apropiare a locuintielor omēnesci.

M.

Valea-Borgoului, 27 Oct. 1882.

Multu onor. redactiune! Mai in coltiulu nord-osticu alu Transilvaniei se afla tinutulu asia numitu: „Valea-Borgoului“. Acēsta vale romantica dotata mai cu tōte productele naturei, face pre calatoriu cā se admire frumseti'a ei. Vechii sei locuitori in absoluta maioritatie sunt Romanii, cari compunu optu comune fōste granitiere in regimentulu alu II-lea de granitia naseudeanu. Dara ce folosu, cā-ci astadi candu privesci la diferitele elemente negranitiere asediate cu timpul aici te prindu fiori. Unii din acestia seducēndu poporulu*) au ajunsu de se folosescu de drepturi si bunuri granitieresci fāra a se gena intru nimicu.

*) Seducere, seducere; acēsta e parol'a de vaiertura din cele mai multe parti ale tieriloru locuite de romani; dara se respundemū la intrebarea pusa noue

Mai vertosu batu la ochi abuzurile ce se facu cu padurile. Dara trebuie se si recunoscū cā este o parte dintre negranitieri, despre cari potu se afirmu cu totu dreptulu, cā se pōrta in tōta privinti'a cavaleresce, nefacēndu ingerintia in drepturile si bunurile granitieresci. Cea mai mare plaga inse este la noi elementulu, ce odata retacea cautāndu pamentulu fagaduintiei. Facēndu o paralela dupa numeru, comun'a Intradamu de lānga Naseudu aru fi numai o filiala a celoru din Borgou. Astadi mai totu comerciulu de lemăritu si numeroasele mori de fireidū se afla in pung'a lor.

Abia cāti-va proprietari romani si nemti mai sunt domni pre morile lor. Amu trasu faci'a de acēstea velulu la o parte, cā dōra cei competenti se voru interess'a baremi in ōra a unspredececa.)*

Acestea amu putea dice cā sunt bagatele, pe lānga alte rele ce ne bantue acestu tinutu. Causale la acestea inse nu se reducu la noi, ci sunt esterne.

De candu domni dela putere au pusu marea taxa pe puscii, locuitorii agravati cu prea multe taxe si sarcini nepotendu-le portā pe tōte, vrendu nevrendu au trebuitu se parasēca venatulu, care mai inainte erā predilectiunea lor. Din asta cauza fiarale rapitōre, lupii si ursii, se inmultira intru atāta, in cātu fāra frica ataca si prada chiaru si in lăintrulu satelor. Lupii si ursii in acēsta vēra parte omōira parte consumara de totu 22 de vite mari cornute, 30 de oi si unu rimatoriu. Acei executori fāra diploma lasara pe J. Macaveiu locuit. din Borgo-Midiuloceni lamentandu in midiuloculu familiei de 6 prunci fāra nici-o avere. De unde se mai platēca elu contributiunile statului la executorii cu decrete, de cari pe sermanulu poporu ilu iau fiori mai multu cā de lupi si ursi? Vēdiendu poporulu din cāteva comune bantuite de lupi si ursi, cā acestia potu se lase la sapa de lemnu dieci si sute de familii, suplicara prin imparialulu si energiosulu pretore cercualu, dn. Godofred Kuales, cā se li se permita a intreprinde o venatōre oficiōsa. Permissiunea s'a datu pe dilele din 17 Octobru inainte. Primele incercari au avutu fōrte puçinu rezultatu, 1 vulpe si 1 lupu fōrte betranu. In celea 3 dile urmatōre se intreprinse venatōrea pe partea hotarului de asupra comunei Borgo-Bistritia. Resultatulu din acelea dile a fostu: 7, di siepte ursi! ēra trei scapara printre plumbi. La acēsta venatōre a condusu renumitul venatoriu Orbanu din B.-Bistritia.

Bucuri'a inse din a treia di se paralisa prin o intēplare trista. Unu ursu betranu ranitu in picioru de dōue glōntie, venindu'i in cale unu copilandru, ilu apucā si'lu asverli. Copilulu bunu gimnasticu scapā dupa o tesitura (lemnū grosu). Unu ciōrecu inse de alu seu remase in posesiunaa ursului. In momentul acela manatoriulu Ghitanu, care cu o di inainte se laudase cā elu va omōri unu ursu cu securea, se repedi asupra ursulu infuriatu si implantā securea in elu in partile dinapoi. Ursulu ilu imbraciōsiā si ilu culcā la pamentu. Manatoriulu de desuptu cu tōte acēstea isbuti de prinse ursulu de urechi. Altu manatoriu vēdiendu pericolulu sari, si dupa cāteva lovituri tiapene in fruntea ursulu tragedi'a se terminā. Ursulu mortu, dara si manatoriulu G. cu musculatura dela mări rupta Este sperantia inse de insanatosiare Deci ursulu alu 7-lea mori de loviturile securei si nu de plumbii puscei. Nu potiu a nu aminti cā in tōte trei dilele candu scoborau venatorii cu prād'a in comuna, pasiau la sunetulu tobei intre strigate de triumfu. Dupa adunarea pradei la cas'a subpretorului Simeonu Popu, locuitorii din patru comune alergara spre a vedē spurcatele fiere. Trei ursi betrani erau de marime admirabila. Am assistatu la despoiarea lor si s'a observatu musculatura si grasime cā la rimatorii ingrasiati pe la Craciunu. La susu numit'a venatōre s'au distineu prin activitate dn. pretore G. Kuales, subpretorele Sim. Popu si primariulu din B.-Prundu Antonu Vladu. Cu tōte acestea activitatea celorlalti manatori si venatori inca a fostu dēmma de tōta laud'a. Dn. jude processuale a donatu la mātatori si venatori 30 fl. v. a., ēra comun'a B.-Bistritia in sēr'a din 23 Octobru 'ia ospetatu. De si resultatulu acestei venatōre a reusitu atātu de favoritoriu, totusi poporulu borgoveanu considerandu cā prin locurile unde nu s'a intreprinsu venatōrea mai sunt o multime de lupi si ursi, doresce cā dn. pretoru se binevoiēca a midiuloci dela locurile competente intreprinderea unei nōue venatōre, inca in asta tōmna. Numai astfelu, dice poporulu, vomu scapā de rapitorii midiuloceloru nostre de subsistentia. Mai consultu inse ar fi cā domni dilei se moderēdie tax'a pusiloru in interessulu lor si alu locuitoriloru din acēsta vale, patri'a ursiloru si lupilor!

Aristide.

Multu stimate dle redactoru !

Diariulu pestanu: „Budapesti Hirlap“, in numerulu seu din 25 Octobru vorbindu despre denumirea professorului din Ungvār Joane Vályi de episcopu alu Eperjesului in loculu decedatului Nic.

de nenumerate ori anume in acesti 15 ani din urma: Pentru-ce tocma acestu poporu romanescu sufere cā se fia sedusu, adeca insielatu, amagitu, pacalitu atātu de usioru si asia desu? Si in momentele seducerei unde sunt carturarii, preoti conducatorii lor? Este poporulu totu numai in potestate a sierpelui? Red. „Obs.“

*) Cum credeti dvōstra, cā se pōte vindeca o bōla cā acēsta, care este latita preste tōta tiēr'a? Daca crestini n u voru se invetie si se pōrte comērciu, daca ei si nu altu cineva inbogatescu pe jidovii cei mai trentiurosi; daca apoi totu crestini mergu la ei si le ceru bani imprumutu cu 24 pāna la 100, chiaru si pāna la 300 procente? Au venit jidovii cu armele preste romani? Cine le dā quartiru, cine arenda?

Red.

Toth, si aretându motivele, cari au indemnatu pre dlu ministru alu culteloru alu denumi pre elu si nu pre altulu scrie, in traducere fidela, urmatóriele:

„Intru adevèru tineru episcopu, inca nu e de patrudieci de ani, inca n'a fostu nici canonicu de plinu — numai onorariu — nu e nici conte, ci doctoru, nu e nici deputatu, ci professoru si éca deodata episcopu. Si pentru ce? Pentru-cà e cu minte, cultu, energiosu si magiaru bunu. Cà professoru in seminariulu rusu din Ungvár, a scosu din teologii rusi panslavismulu si i-a dedatu la iubirea de patria magiara (a magyar hazaszeretetre) si la cultivarea limbei magiare; cà directoru alu orfanotrofiului preotiloru rusi pre copii, pre cari i-au stricatu (rontottak) parentii loru, si dintre cari cei mai multi se facu preoti, i-a impartasitu din nou cu educatiune patriotica, si asia elu singuru a facutu mai multu pentru magiarisarea diecesei Muncaciului, si pentru estermizarea spiritului panslavu, decàtu multi altii. Pentru acésta a devenitu elu episcopulu Eperjesiului si nu altulu. Competenti au fostu destui, cari au avutu mai multe titule de dreptu, si alu caroru patriotismu nu e dubiu, inse ministrulu dintre multi candidati au alesu pre acesta, caruia i-a potutu incredintiá mai bucurosu (legszivesebben) gubernarea poporatiunei ruse a Sárosiului, Abauj si a Zemplinului superioru, cà se nu incapa la ea Dobrzansky, si se nu o infectedie (calbazeze), a caruia energia ofere garantia la aceea, cà va face servitue bune (sikeres) Ungurimei.“

Asia suna acestu articlu.

Nu mi-se ia in nume de reu, deca indrasnescu a atrage atentiunea dlui redactoru asupra lui. Elu ne areta modulu, cum se cauta calitatile unui fiitoriu episcopu.

Primiti dle redactoru considerarea stimei ce ve pastrediu.

Budapest'a, in 27 Octobre 1882.

Cacuciu, in 23/10 1882.

— „Auditi? stati si ve mirati.“ In tinutul Gurgiului lupii sunt pastorii oiloru. — In septamana trecuta, in hotarulu Remete (Közvényes Remete) lupii au omoritu intr'o nópte 30 capete de oi, si cai. In Chiheriu de susu (F. Köher) comuna invecinata de Remete $\frac{1}{2}$ óra departare, in nópte de 19 Octobre a. c. 13 pasii departare dela locuinti'a lui Rusu Mihaila din josu de satu, lupii au omoritu unu calu alu locuitoriului de acolo cu numele Lates Juonu; si in 20/10 a. c. totu nópte in comun'a nóstra Cacuciu de asupra viei mele 50 pasi departare dela locuinti'a mea, lupii au omoritu unu vitielu alu locuitoriului de aci cu numele Moldovan Gavrilu; apoi in 21/10 a. c. lupii in ceata mare au trecutú crucisú si curmedisú prin gradinile ómeniloru prin comun'a Cacuciu, si dela Anca Sandu au dusu unu cãne. Mai departe dupa cum mi-a comunicatu Anca Mihaila si Anca Zaharie locuitori din Cacuciu, totu in nópte aceea au strabatutu si prin unele grasduri ale ómeniloru adormecandu dupa vite si altele. Apoi auditi stati si ve mirati! In comun'a Chinesiu intr'o nópte lupii au omoritu 50 capete de oi, si 80 oi au ramas ranite (mursucate, incolite); au omoritu 4 cai, 4 junci, 2 vaci, 1 juniea, mai de parte au strabatutu prin satu si ómenii numai cu mare greutate au pututu se'i scóte afara. Despre acésta s'au raportatu si la subprefectur'a din Gurgiu, dara ce folosu cà pãna un'a alta ómenii pre lãnga alte suferintie trebuie se suferi si daune si acesta vine din lege, pentru-cà nu e permis, la nimeni se impuse nimicu. De altumentrea ómenii nostrii pe aici nici nu tñu arme, din caus'a taxei celei grele; dara apoi ce le ar si folosi arm'a, daca nu este ertatu, a pusca nimicu.

Si cu acésta ocaziune ve facu cunoscutu stimate dle redactoru, cà Alteti'a sa dlu archiduce si principe de coron'a Rudolfu pentru ómenii saraci din comunele prefecturii din Gurgiu a binevoitu a lasa sum'a de 200 fl. v. a. spre inpartire egale.

Daniele Farkas.

„Corispendenza politica dalla Romania.“

Sub acestu titlu ese in Rom'a dela Augustu incóce pe fiacare luna odata càte o fóia tiparita pe o cóla intréga, inse numai pe o fácia. Redactoru si editoru alu acestui organu de publicitate este onor. domnu C. I. Mitileneu; carele petrece in Rom'a cu puçine absentié de 9 ani, si are cunoscentie intinse in regiunile superiori ale societatiei italiene.

Care se fia scopulu acestei publicatiuni itahane? Este acela, pe care-lu spune insusi d. Mitileneu in program'a sa si-lu constata in termini fórté clari unulu dintre cei mai renumiti senatori si barbati de statu ai Italiei. Scopulu este: a face cunoscuta pe Romani'a si pe natiunea romanésca la publiculu Italiei, la natiunea italiana, la barbati de statu ai Italiei.

Dara bine, óre pãna a cum a nu cunóscé lumea si anume Itali'a cine sunt Romanii, Roumaini, Rumunii, Romeni? Vedi bine cà nu, ci abia a cum a au inceputu se audia numinduse mai

desu Romani'a si romanii, nomenclaturi pe care le confunda la totu pasulu cu Romagna, cu Rumelia, cu Romandila, cu Romaiica greciloru si cine mai scie cu càta alte nomenclaturi. Numai pe la noi, dincóce de munti se mai afla unii fantasti, cari isi imaginédia cà popórale europene cele mai inaintate si chiaru barbati loru de statu n'au alta grija in viéti'a loru, decàtu se se ocupe numai de originea, de istori'a, de geografi'a, de starea politica, sociala, religiósá a Romaniei si a romaniloru.

S'a observatu de multe-ori, cà mai alesu dela 1848 romanii din Romani'a propria caletorescu prin tierile europene in proportiune mai multi cà din oricare altu poporu de conditiunea poporului romanescu. Mergi ori-unde 'ti place, incependu dela Constantinople la Rom'a, de acolo prin tóta Itali'a la Veneti'a, Milan si de aci la Paris, Londr'a, inapoi la Germani'a, Vien'a, Berlin si pãna la St. Petersburg si vei affá preste totu caletori romani, nu numai singuratici, dara si familii intregi. Tocma acésta impregiurare inse, tocma acestea caletorii dese ale romaniloru le-au datu loru ocaziuni de cele mai multe, cà se affe si se se convinga, adesea cu mare neplacere, cà Romani'a tocma in cercurile europene cele mai competente si anume tocma la barbati de statu si la diplomati e fórté reu cunoscuta, éra la unii abia dupa nume. In càtu pentru poporu, pentru natiunea si limb'a romanésca, afara de prea puçini filologi, dintr'unu milionu de ómeni unulu sau doi, altii n'au nici-o idea de romani, precum n'au nici de magiari, de bulgari, de arnauti, de bosniaci etc.

Daca inse Romani'a si romanii au trebuintia celu puçinu inca de 25 de ani cà se se faca bine cunoscuti anume si in Itali'a, tocma asia cauta se recunóscemu, cà si Itali'a mai este inca aprópe necunoscuta in Romani'a, unde abia din scrierile lui Eliadu au inceputu se affe romanii, cà Rím si Rímieni din cartile bisericesci inpestriate cu forme slave, este Rom'a si Romani. Alaturea cu Eliadu lucruse in Itali'a prea demnulu, eruditulu si celebrulu filo-romanu Vegezzi-Ruscalla in interessulu cunoscentiei reciproce, precum acesta lucra si pãna in dio'a de astadi, de si se afla in etate de ani 84, éra mai de curèndu si nobil'a sa ficia démna Ida Melisurgo.

Imperiós'a necessitate de a ne folosi de pressa spre a ne cunóscé mai de aprópe, numit'a publicatiune italiana o ilustra cu unu exemplu importantu din a. 1879 pre' candu in Romani'a érá la ordinea dilei cestiunea jidoviloru. Societatea superióra italiana reu sau nicidecumu informata, era in acea epoca si in acea cauza cu totulu in contra romaniloru; a trebuitu se mérga d. C. A. Rosetti la Rom'a, se alerge, se stea de vorba cu multi barbati de influentia si auctoritate, pentru-cà se'si schimbe parerile ministri.

Acestea si alte impregiurari, la care ar trebui se mai revenimu, ne indémna se recomandamu cu caldura publicatiunea eminentelui barbatu onor. d. C. I. Mitileneu.

Soiri diverse.

— (Invitare.) Adunarea generala anuala a despartimentului III (Sibiiu) alu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, ce se va tiné in acestu anu conformu conclusului luat in adunarea generala din anulu trecutú, in comun'a Porcesci, se conchiama prin acésta pe Dumineca in 24/5 a. c. la care avemu onóre a invita pre membrii acestui despartimentu si pre toti cei ce se interessédia de cultur'a poporului romanu.

Sibiiu, din siedinti'a comitetului despartimentului, tinuta in 29/11 Octobre 1882.

Dr. Ilarionu Puscariu m. p.
direct. desp. III.

Dr. Joanu Crisianu m. p.,
secret. subst.

— (Convocare.) Adunarea generala a subdespartimentului Blasiu, convocata in anulu trecutú la Bi'a nepotenduse tiné din caus'a absentarei membriloru, prin acésta se convóca din nou aici in Blasiu pe 12 Novembre a. c. la 3 óre postmeridiane in sal'a de lectura, cu care orasiune se va alege si unu actuariu in loculu d. Elia Chirila, carele si'a stramatatu locuinti'a de aici Blasiu, 30 Octobre 1882.

J. Antonelli,
directoru.

— (Sinóde bisericesci.) Se pare cà lupt'a mai multu subterana de càtu pe fácia dintre statu si biserica are se ia in Ungari'a forma precisa. Archiepiscopulu rom.-cath. d. Samassa dela Agri'a inca

tñu unu sinodu bisericescu, in care cà si confratii sei Haynald in Calocsa, Schlauch in Satmaru, intr'o cuventare pe càtu erudita, pre atàtu si energiósá a ridicatu manusi'a aruncata de càtra cei ce au decisu a surpa ori-ce autonomia bisericésca si a realiza omnipotenti'a statului. — In 16 Novembre se deschide la Alb'a-Juli'a sinodulu mestecatu alu episcopiei r.-cath. transilvane.

Preste puçinu se deschidu sinóde si in diecesele romanesci gr.-cath. din Oradea-Mare si Gherl'a, compuse din persóne bisericesci. Nu cunóscemu programele acelorou doue sinóde romanesci; dara ne veni la mana in doue exemplarie: Memorialulu adressatu càtra preas. sa dlu dr. Joanu Szabo episcopu gr.-cath. alu diecesei Gherl'a, formatu folio, tiparitu pe 20 de pagine, si precum ni se asigura, originalulu e incarcatu cu mii de subscrieri. Citindu acelu memorandu ilu aflaramu plinu de cele mai dorose espectoratiuni. Se mai dice cà acelu operatu s'a inpartitu preste totu in diecesa in sute de exemplarie. Nu se cerea spiritulu de profetu nici càtu are unu painjine, pentrucá se prevédia ori-cine, cà in cele din urma in acea diecesa lucrurile voru esi acolo unde le vedemu.

Da, memorandulu este adressatu càtra episcopulu diecesanu; elu inse póte se sune totu asia, inca dóra si mai bine, si mai nemeritu, de a dreptulu la adress'a gubernului, anume la ministrulu culteloru si la toti càti sustñu actual'a sistema fórté fatala. Nu amu vedutu subscrierile dela memorandu, ni se spune inse, cà totu ce are acea diecesa mai alesu in barbati fruntasi, figurédia intre ceilalti membrii subscrienti. In altu Nru voru urmá unele parti ale citatului operatu.

— (Din Tirolu si din Itali'a) vinu éra scirile cele mai funeste. Inundarile din Septembrie causera in provinciile austriace daune preste 15 mil. 650 mii fl., dara abia trecú o luna si alte ploii necontenite au scosu éra si tóte apele din albiile loru, sate intregi si parti de cetati se vedu inecate, drumuri asternute si parti de cali ferate nimicite cu totulu, fabrice de langa ape ca diute in ruine, multime de ómeni si animale isi aflara mormentulu in undele furióse; poduri de cele mai tari rupte si cufundate, déluri lunecate din situatiunea loru au ingropatu locuintie omenesci si parti de hotara. Dupa tóte descriptiunile daun'a de acum este mai infricosiata decàtu cea din Septembrie. Vai si éra vai de locuitori càtu tine dela Insbruck, Brixen, Bozen etc. pãna pe la Triest. Intocma asemenea desastru ajunse din nou si pe locuitorii Italiei superioare, intru atàta, càtu chiaru si impregiurimea cetatiei Veron'a se afla in periculu de a fi inecata intréga pãna sub murii ei.

Bibliografia.

— Chart'a tieriloru corónei ungueresci, teritoriulu impartitu in sensulu articiloru de lege 65 et 64 din a. 1881, adeca dupa impartirea cea mai nóua; desemnata de mapistulu reg. Ign. Hatsek, scúptata si publicata in institutulu artisticu alu lui Carolu L. Posner in Budapest'a pe anulu 1883 Mesura: 1. 152,000, mare destulu spre a fi folosita in cele mai multe casuri. Editiune fórté eleganta, ce póte rivalisá prea bine cu alte producte esite din cele mai renumite litografii din strinatate. Tóte 78 de comitate si districte se distingu fiacare prin colori diverse; localitatile tiparite cu litere curate. Pecatu cà nu ni s'au aratatu si pretiulu; dara se póte affá la ori-care librariu dupa titlu magiaru:

A szt. István Korona országainak térképe etc. Posner Károly Lajos müntézetében 1883 Budapest.

— Dela librari'a S. Samitea din Craiova ne veni publicatiunea: „Pe Malulu Marei“ de Jac. Negruzzi 1883., opu beletristicu, care face parte din „Biblioteca literara“, editur'a numitei librarii. Form. 8-vu micu, 144 pagine. Pretiulu nu este aratatu. Rogamu pe libraria, cà se binevoiesca a ni-lu face cunoscutu.

Cursuri de Bucuresti in Lei noi (franci).

30 Octobre st. n. 1882.

Fonduri de Statu:

Rent'a romana 1875 5%	l.	90 $\frac{1}{2}$
Rent'a romana amort. 5%	„	90.—
Rent'a romana (R. conv.) 6%	„	99.—
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	„	—
Inprumutulu Stern 7 $\frac{1}{2}$	„	—
Inprumutulu Oppenheim 8%	„	—
Inprumutulu Municipal 8%	„	91 $\frac{3}{4}$
Inprumutulu orasiului Bucuresti cu lose	„	30. $\frac{1}{4}$

Valori felurite:

Creditu fonciaru ruralu 7%	„	102 —
Creditu fonciaru ruralu 5%	„	91 —
Creditu fonciaru urbanu 7%	„	102.—
Creditu fonciaru urbanu 6%	„	92.—
Creditu fonciaru urbanu 5%	„	88.—
Obligatiunile Casei Pens.	„	225.—

Actiuni:

Banca Nationala (500 l.)	„	325.—
Societatea „Dacia-Romania“ (300 l.)	„	405.—
Banca Romaniei (500 l.)	„	—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	„	—
Soc. rom. de construct. si lucrari publice (l. 500)	„	—

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.